

Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annettua lakia, opintotukilain muuttamisesta annettua lakia, varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia sekä yleisestä asumistuesta annettua lakia.

Lasta huoltavien opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi ehdotetaan opintorahaan 75 euron huoltajakorotusta, johon olisi oikeus opintorahaa saavalla alaikäisen lapsen huoltajalla. Huoltajakorotusta ei otettaisi tulona huomioon asumistuessa eikä määrättäessä varhaiskasvatuksen maksuja tai kotihoidon tai yksityisen tuen hoitolisää. Esityksessä ehdotetaan myös ajankohtaisten koulutustarpeiden muutosten sekä oppilaitoskohtaisten erityispiirteiden huomioonottamista opintotukioikeuden, päätoimisen opiskelun, opintotukiajan pidennyksen ja lukuvuoden tukikuukausien ehdoissa. Lisäksi ehdotetaan eräitä muita säädösmuutoksia, jotka joutuvat 1.1.2018 voimaan tulevista opintotukilain muutoksista.

Lait on tarkoitettu tulemaan pääosin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 NYKYTILA	4
1.1 Eräät opintotuen myöntämisperusteet	4
Opintotukeen oikeuttavat opinnot	4
Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa	4
Päätoimiset opinnot aikuisten perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa	5
Opintotukiajan harkinnanvarainen pidentäminen	5
Lukuvuoden tukikuukausien määrä	5
Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki	6
1.2 Perheellisten opiskelijoiden toimeentulo ja lasten huoltajuus	6
Lapsen huoltajuuden määräytyminen	6
Etuudet	7
1.3 Nykytilan arviointi	8
Koulutustarpeiden muutokset ja opintotuen myöntämisperusteet	8
Lasta huoltavat opiskelijat.....	10
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	11
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	12
3.1 Valtionaloudelliset vaikutukset.....	12
3.2 Vaikutukset opiskelijan asemaan ja talouteen.....	12
3.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	13
3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	13
4 ASIAN VALMISTELU	13
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	14
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	14
1.1 Laki opintotukilain muuttamisesta.....	14
1.2 Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatukilain muuttamisesta	19
1.3 Opintotukilain muuttamisesta annettu laki.....	19
1.4 Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista.....	20
1.5 Laki yleisestä asumistuesta	21
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	21
3 VOIMAANTULO.....	21
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	22
LAKIEHDOTUKSET	23
1. Laki opintotukilain muuttamisesta.....	23
2. Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta	27
3. Laki opintotukilain muuttamisesta annetun lain 17 a §:n ja 19 §:n muuttamisesta.....	28
4. Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta	29

5. Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta.....	30
LIITE	31
RINNAKKAISTEKSTIT	31
1. Laki opintotukilain muuttamisesta	31
2. Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkasta annetun lain muuttamisesta	38
3. Laki opintotukilain muuttamisesta annetun lain 17 a §:n ja 19 §:n muuttamisesta.....	40
4. Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta	42
5. Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta.....	43

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Eräät opintotuen myöntämisperusteet

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotukilain 4 §:ssä säädetään opintotukeen oikeuttavista opinnoista. Opintotukeen oikeuttavia opintoja ovat oppivelvollisuuden jälkeen harjoitettavat opinnot alkaen kansanopistojen järjestämistä perusopetuslain mukaisista opinnoista aina yliopistolain mukaisiin tieteellisiin jatkotutkintoihin. Opintotukea voi saada myös ammattikorkeakoululain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettuun maahanmuuttajille suunnattuun koulutukseen, maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavaan yhden lukuvuoden ja vähintään 25 kurssin laajuiseen opintokokonaisuuteen sekä maahanmuuttajille suunnattuun ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen.

Opintotukilain 4 §:n 3 momentissa säädetään muista kuin korkeakouluopinnoista, joihin voi saada opintotukea. Opintotukea myönnetään myös opiskelijalle, joka suorittaa muuta kuin ammatillista koulutusta tai lukiokoulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitetussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitetussa koulutuskeskuksessa. Säännöksen perusteella opintotukea myönnetään kansanopistossa suoritettaviin perusopetuslain mukaisiin opintoihin. Muulla tavoin järjestetyt perusopetuslain mukaiset opinnot ovat täten opintotuen ulkopuolella.

Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa

Opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksenä muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa on, että koulutuksen järjestäjällä on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset toiminnalle ja kyseistä koulutusta on järjestetty vähintään vuoden ajan. Opintotukioikeus on rajattu koskemaan Suomessa järjestettyä muuta kuin julkisen valvonnan alaista koulutusta. Pääsääntöisesti koulutuksen tulee valmistaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen näyttötutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen. Järjestetyn koulutuksen tulee olla tutkinnon perusteiden mukaista siten, että opiskelijalla olisi opintojen päätteeksi valmiudet näyttötutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla sopimus näyttötutkintojen vastaanottamisesta sellaisen tahon kanssa, jolla on tutkintotoimikunnan myöntämä näyttöjen järjestämislupa. Koulutuksen järjestäjällä voi olla sopimus myös suoraan tutkintotoimikunnan kanssa.

Nykyisin muuhun kuin julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen kohdistuu välillistä valvontaa tutkintotoimikuntien kautta. Tutkintotoimikunnat valvovat näyttötutkintojen järjestämissovimusten noudattamista sekä seuraavat tutkintotilaisuuksien järjestämistä ja tutkintosuorituksen arviointia. Opintotukioikeus myönnetään myös valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettyyn koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden ja muut opintotukioikeuden myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Kansaneläkelaitos voi perua koulutukseen myönnetyn opintotukioikeuden, jos opintotukioikeuden myöntämiselle säädetyt edellytykset eivät täyty. Jos koulutuksen opintotukioikeus pe-

rutaan, ovat opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa ennen tukioikeuden perumista aloittaneet opiskelijat oikeutettuja opintotukeen koulutuksen päättymiseen asti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ilmoitusvelvollisuudesta

Päätoimiset opinnot aikuisten perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa

Ammatilliset ja muut kuin korkeakoulu tai lukio-opinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Kun opintojen laajuutta ei ole mitoitettu opintoviikkoina eikä osaamispisteinä, edellytetään opetus- tai koulutusohjelman mukaiseen opetukseen tai opintoihin kuuluvaan harjoitteluun osallistumista keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on kuitenkin aina päätoimista.

Opintotukiajan harkinnanvarainen pidentäminen

Opintotukilain 7 a §:ssä säädetään, että korkeakoulututkinnon suorittamista varten myönnettävää 7 §:n 3 momentin mukaista opintotuen enimmäisaikaa (tutkintokohtainen tukiaika) voidaan pidentää opiskelun jäljellä olevaksi ajaksi. Enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä on, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä ja tutkinnon suorittamisen arvioidaan edellyttävän päätoimista opiskelua enintään yhden lukuvuoden ajan. Säännöksen mukaista opintotukea voidaan myöntää yhteensä enintään yhdeksän tukikuukautta. Opintotukilain 7 §:n 2 momentin mukaan korkeakouluopiskelua varten opintotukea voi saada 1.8.2017 alkaen enintään 54 tukikuukautta. Yhdessä nämä säännökset tarkoittavat sitä, että harkinnanvarainen pidennys voidaan myöntää korkeakouluopiskelua varten säädetyn enimmäistukiajan puitteissa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin pidennyksen hakemisesta ja sen myöntämisen perusteista. Opintotukiasetuksen 7 a §:n mukaan opintotukeen oikeuttavan enimmäisajan pidentämistä koskevaan hakemukseen on liitettävä lääkärintodistus tai muu riittävä selvitys opintotukilain 7 a §:ssä tarkoitetuista pidentämisen edellytyksistä. Jäljellä olevien opintojen laajuudesta on esitettävä tiedekunnan, osaston tai opetusta antavan laitoksen vahvistama selvitys sekä opintosuunnitelma. Keskeneräisestä lopputyöstä on esitettävä työn ohjaajan lausunto työn vaiheesta ja jäljellä olevasta työmäärästä.

Opintojen voidaan katsoa olevan suoritettavissa enintään yhden lukuvuoden aikana, jos opiskelija esittää tätä tarkoittavan opintosuunnitelman ja selvityksen siitä, että tutkinnosta puuttuvien opintojen laajuus on enintään 75 opintopistettä.

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Opintotukilain 7 c §:ssä säädetään korkeakoulutuksen lukuvuoden tukikuukausien määrästä. Korkeakoulututkintoa varten opintotuki myönnetään yleensä yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Opintotuki voidaan kuitenkin myöntää pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana yhdeksää kuukautta pidemmän ajan.

Jos lukuvuoden säännönmukainen kesto on ulkomaisessa korkeakoulussa yhdeksää kuukautta pidempi, myönnetään opintotuki täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä siten, että opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Kalenterikuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Tätä säännöstä sovelletaan myönnettäessä opintotukea säännönmukaista yhdeksän kuukauden tukiaikaa lyhyemmälle ajalle sekä ammatillisessa koulutuksessa ja tutkintoon johtamattomissa korkeakouluopinnoissa.

Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Pääsääntöisesti tuki myönnetään kaavamaisesti syyskuun alusta toukokuun loppuun.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki

Lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin maksetaan koulumatkatukea. Koulumatkatukeen ovat oikeutettuja Suomessa asuvat ja opintojaan harjoittavat opintotukilain mukaan päätoimisesti opiskelevat opiskelijat, jotka opiskelevat lukiolaissa (629/1998) säädettyssä lukiokoulutuksessa, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 3 §:ssä säädettyssä koulutuksessa, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) säädettyssä näyttötutkintona suoritettavassa ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa omaehtoisessa koulutuksessa, pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) tarkoitettussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa tai Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetussa laissa (1316/2006) tarkoitettussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Koulumatkatuen saamisen keskeinen edellytys on, että yhdensuuntainen koulumatka on vähintään 10 kilometriä ja kuukausittaiset koulumatkakustannukset ylittävät 54 euroa. Tuen kilometri- ja kustannusrajoitusten tarkoituksena on kohdentaa tuki niille, joilla on sekä pitkä koulumatka että merkittävät kustannukset. Liikennepoliittiset olosuhteet on haluttu ottaa huomioon siten, että opiskelijan matkustustapa voi olla joukkoliikenne tai koulutuksen järjestäjän järjestämä koulukuljetus taikka koulumatkatukilain 4 a §:ssä säädettyjen edellytysten täyttyessä muu soveltuva omamatkustustapa. Koulumatkatuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että opiskelijalla on vähintään seitsemän koulumatkatukeen oikeuttavaa yhdensuuntaista matkaa viikossa yhdenjaksoisen vähintään 18 päivän ajan. Opiskelijan käyttäessä koulumatkaansa joukkoliikennettä matkakustannukset korvataan käytetyn kulkuneuvon halvimman opiskelijalle kuukautta vastaavalle ajalle tarkoitetun lipputuotteen hinnan mukaan. Opiskelijan kulkiessa koulumatkansa koulutuksen järjestäjän järjestämässä kuljetuksessa taikka käyttäessään nk. Walttilippujärjestelmää koulumatkakustannusten laskentaperusteista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Opiskelija maksaa laskennallisista koulumatkakustannuksista aina enintään 43 euroa.

1.2 Perheellisten opiskelijoiden toimeentulo ja lasten huoltajuus

Lapsen huoltajuuden määräytyminen

Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) mukaan lapsen huoltajia ovat hänen vanhempansa tai henkilöt joille lapsen huolto on uskottu. Lapsen vanhemmat, jotka lapsen syntyessä ovat avioliitossa keskenään, ovat kumpikin lapsensa huoltajia. Jos vanhemmat

eivät lapsen syntyessä ole avioliitossa keskenään, on äiti lapsensa huoltaja. Jos toinen vanhemmista on yksin lapsensa huoltaja ja vanhemmat menevät keskenään avioliittoon, tulevat he molemmat lapsensa huoltajiksi. Erotilanteessa vanhemmat voivat sopia siitä, että lapsen huolto uskotaan molemmille vanhemmille yhteisesti tai että lapsen huolto uskotaan yksin toiselle vanhemmalle. Lapsen huolto päättyy, kun lapsi täyttää kahdeksantoista vuotta tai sitä ennen menee avioliittoon.

Etuudet

Opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja valtiontakauksesta opintolainaan. Tuen määrään vaikuttavat opiskelijan ikä, siviilisääty, asumismuoto sekä koulutusaste. 1.8.2017 lukien opintorahan perusmäärä voi olla enintään 250, 28 euroa kuukaudessa ja opintolainan valtiontakauksen määrä kotimaassa 650 ja ulkomailla 800 euroa kuukaudessa. Opintorahan perusmäärä on lasta huoltavalla opiskelijalla sama kuin avioliitossa olevilla, elatusvelvollisilla taikka täysi-ikäisillä itsenäisesti asuvilla opiskelijoilla. Opintotuen määrässä tai tarveharkintaperusteissa ei ole mitenkään huomioitu opiskelijalla huollettavana olevien lasten määrää. Opiskelija voi saada yleisestä asumistuesta annetun lain mukaista asumistukea, jonka määrään vaikuttaa ruokakunnan koko sekä hyväksyttävien enimmäisasumismenojen määrä sekä asunnon sijaintikunta. Asumislisää myönnetään ulkomailla sekä Ahvenanmaan maakunnassa opiskeleville (210 €/kk) sekä kansanopistoissa, liikunnan koulutuskeskuksissa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa maksullisella linjalla opiskeleville asun- toloissa asuville (88,87 €/kk).

Lasta huoltavia opintorahaa saavia opiskelijoita on noin 19 000, näistä yksinhuoltajia on noin 3 000. Keskimääräinen opintoraha oli huhtikuussa 2017 alaikäistä lasta huoltavilla opiskelijoilla 285,48 euroa kuukaudessa. Opintorahaa saavia lapsiperheitä on yleisen asumistuen piirissä noin 13 000. Keskimääräinen asumistuki oli huhtikuussa 2017 lasta huoltavalla opiskeljaruokakunnalla 438,82 euroa kuukaudessa.

Opintotukea ja asumistukea saavat opiskelijat, joilla on alaikäisiä lapsia, 2015/2016

Oppilaitosaste	Kaikki		Yksinhuoltajien osuus	
	Opintoraha	Asumistuki	Opintoraha	Asumistuki
Lukio	49	36	20	16
Ammatilliset oppilaitokset	7 539	5 148	2 507	2 407
Ammattikorkeakoulu	7 231	3 463	1 434	1 310
Yliopisto	4 538	1 964	547	496
Muu	301	191	90	87
Yhteensä	19 658	10 802	4 598	4 316

Lukuvuonna 2015/2016 maksettiin elatustukea 3 175 opintorahaa saavalle opiskelijalle. Näistä yksinhuoltajia oli 2 555.

Lapsen syntymän johdosta opiskelija siirtyy osittain tai määrääjäksi vanhemmuuden tai perheellisyuden perusteella maksettavien etuuksien (esim. äitiys-, isyys tai vanhempainraha, lasten hoidon tuet) piiriin. Päivärahoja ja lasten hoidon tukia voidaan maksaa yhtä aikaa opintorahan kanssa. Päivärahat ovat veronalaista tuloa ja otetaan huomioon tulona opintotuessa.

Kaikille lapsiperheille maksetaan lapsilisälain (796/1992) mukaan valtion varoista lapsilisää alle 17-vuotiaan lapsen elatusta varten. Lapsilisä maksetaan ilman tarveharkintaa lapsiluvun mukaan.

Lapsen elatuksesta annetun lain (704/ 1975) mukaan lapsen vanhemmat vastaavat lapsen elatuksesta kykynsä mukaan. Lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan päättyy, kun hän täyttää kahdeksantoista vuotta Lapselle voidaan vahvistaa suoritettavaksi elatusapua, jos vanhempi ei muulla tavoin huolehdi lapsen elatuksesta taikka jos lapsi ei pysyvästi asu vanhempansa luona. Lapsen elatusta varten voidaan maksaa elatustukilain (580/2008) mukaista elatustukea, jos lapsi ei saa elatusta elatusvelvolliselta tai jos elatusapu on pienempi kuin elatustuki. Opintoraha otetaan huomioon vanhemman elatuskykyä arvioitaessa (ohje lapsen elatusavun suuruuden arvioimiseksi 2 2007, Oikeusministeriön julkaisuja).

Jos Kansaneläkelaitoksen on maksanut elatusvelvollisen hakemuksesta jätettävä takautumisaikainen perimättä siltä osin kuin elatusavun maksamisen laiminlyönti on johtunut elatusvelvollisen maksukyvyttömyydestä. Maksukyvyttömyyttä arvioitaessa ei elatustukilain mukaan oteta huomioon muun muassa sosiaalietuuksien yhteydessä maksettavia lapsikorotuksia tai niitä vastaavaa tuloa.

Toimeentulotukilain (1412/1997) mukainen toimeentulotuki on tarkoitettu viimesijaiseksi etuudeksi. Jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla. Jokaisella on velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan sekä, siinä laajuudessa kuin avioliittolaisissa (234/1929), lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/1975) ja muussa laissa säädetään, puolisonsa sekä alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta.

1.3 Nykytilan arviointi

Koulutustarpeiden muutokset ja opintotuen myöntämisperusteet

Opintotukioikeuden, opintojen päätoimisuuden sekä lukuvuoden tukikuukausien lukumäärässä otetaan huomioon oppilaitoskohtaisia tekijöitä. Koulutusjärjestelmässä ja koulutustarpeissa tapahtuvat muutokset aiheuttavat ajoittain tarvetta täsmentää näihin liittyviä ehtoja.

Aikuisten perusopetus uudistuu 2018 paremmin maahanmuuttajien tarpeita vastaavaksi. Aikuisena perusopetuksen ja lukion oppimäärän voi suorittaa aikuislukiossa, nk. päivälukioiden aikuislinjoilla tai kansanopistossa. Lukutaitovaiheen sekä alku- ja päättövaiheen kattava oppimäärä on laajuudeltaan yhteensä enintään neljän vuoden mittainen. Päätoimisesti opiskellen opinnot tulee suorittaa kuitenkin enintään viidessä vuodessa. Oppimäärä on kaikki kolme vaihetta mukaan luettuna vähintään 111 kurssia. Opintotuki- ja koulumatkatukioikeutta olisi perusteltua laajentaa muissa oppilaitoksissa kuin kansanopistoissa oppivelvollisuusiän jälkeen suoritettaviin perusopetuksen oppimäärän mukaisiin opintoihin. Erityisesti luku- ja kirjoitustaidottomien aikuisten maahanmuuttajien koulutustarpeiden turvaamiseksi opintotuki- ja koulumatkatukioikeutta olisi perusteltua laajentaa siten, että opiskelijalla olisi oikeus niihin hänen suorittaessaan oppivelvollisuuden jälkeen päätoimisesti perusopetuksen oppimäärän mukaisia opintoja. Muutoksesta olisi hyötyä niille oppivelvollisuusiän ylittäneille, joilta puuttuu perusteen Suomen perusopetuslain mukaisen perusopetuksen oppimäärän suorittaminen. Erityi-

sesti muutoksesta olisi hyötyä niille maahanmuuttajille, jotka eivät voi opiskella työttömyysturvalla. Esimerkiksi pitkään kotona lasta hoitaneet työmarkkinoiden ulkopuolella olevat naiset voisivat hakea opintotukea ja koulumatkatukea. Opintotukea voisivat hakea myös ne päätoimiset opiskelijat, joille työttömyysturvan 48 kuukautta ei ole riittävä opintojen loppuun saattamiseksi. Aikuisten perusopetuksen piirissä arvioidaan olevan noin 5000 opiskelijaa. Oppivelvollisuusiän ylittäneillä ei ole oikeutta perusopetuslain (628/1998) mukaiseen kuljetusetuun. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain soveltamisalaa ja koulumatkatukioikeutta olisi täten perusteltua laajentaa perusopetuslaissa (628/1998) säädettyä oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestettyyn perusopetukseen.

Ammatillinen koulutus uudistuu siten, että nykyisestä aikuiskoulutuksesta annetun lainsäädännön mukaisesta näyttötutkintojärjestelmästä sekä ammatilliseen peruskoulutukseen perustuvasta perustutkinnon suorittamistavasta luovutaan ja siirrytään yhteen näyttöön perustuvaan ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa ammatillinen tutkinto. Ammatillisen koulutuksen uudistuksen yhteydessä nykyisistä näyttötutkinnon järjestämissopimuksista luovutaan. Jatkossa koulutuksen järjestäjät saavat koulutuksen järjestämislupansa puitteissa järjestää näyttöjä, myöntää tutkintoja sekä järjestää tutkintokoulutusta ja valmentavaa koulutusta sekä muuta ammatillista koulutusta ammatillisen koulutuksen asiakkaille. Tutkintotoimikuntajärjestelmä lakkautetaan, ja järjestämisluvassa osoitettu oikeus tutkinnon järjestämiseen kattaa sekä osaamisen hankkimiseksi tarkoitettua tutkintokoulutuksen järjestämisen että tutkinnon myöntämisen. Ammatillisen koulutuksen päätoimisuuden arvioinnissa ja lukuvuoden tukikuukausien määräytymisessä olisi perusteltua ottaa huomioon ammatillisen koulutuksen yhtenäistyminen ja toisaalta opintopolkujen muuttuminen nykyistä yksilöllisemmiksi.

Myös muun kuin julkisen valvonnan alaisen koulutuksen opintotukioikeuden määrittelyssä tulisi ottaa huomioon se, että ammatillisen tutkinnon suorittamistapa yhtenäistyy ja muissa kuin julkisen valvonnan alaisissa oppilaitoksissa opiskelleet voivat antaa näyttöjä jatkossa vain järjestämisluvan saaneille koulutuksen järjestäjille. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tutkintotoimikunnat voivat solmia tutkintojen järjestämissopimuksia myös sellaisten tahojen kanssa, joilla ei ole ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa. Käytännössä sopimuksia on solmittu sellaisten tahojen kanssa, jotka tarjoavat osaamisen kehittämispalveluita liiketaloudellisin perustein. Uudessa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n 6 momentissa säädetään koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta tarjota mahdollisuus suorittaa tutkinto taikka tutkinnon osa ilman tutkintokoulutukseen osallistumista sekä yhteistyössä sellaisten toimijoiden kanssa, jotka tarjoavat osaamisen kehittämispalveluita liiketaloudellisin perustein.

Lukuvuoden tukikuukausien määrä vaihtelee oppilaitosasteittain sekä opiskelijan yksilöllisen opintosuunnitelman mukaan. Lukuvuoden tukiaika tulisi olla myönnettävissä mahdollisimman yhdenvertaisin perustein. Tuki voitaisiin myöntää tutkintoon johtavassa koulutuksessa pääsääntöisesti kaavamaisesti ottaen kuitenkin huomioon oppilaitoskohtaiset erityispiirteet sekä opiskelijoiden yksilölliset opintopolut.

Korkeakouluopintoihin tarkoitettua harkinnanvaraista tukiajan pidennystä voidaan myöntää tutkintokohtaisen tukiajan jatkoksi vain kaikkiin korkeakouluopintoihin tarkoitettua enimmäistukiajan puitteissa. Harkinnanvaraisen pidennyksen ehdosta, jonka mukaan tutkinnon suorittamisen arvioidaan edellyttävän päätoimista opiskelua enintään yhden lukuvuoden ajan, olisi perusteltua luopua etuuskien yhteensovittamiseksi. Harkinnanvarainen tukiajan pidennys on perusteltua sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta, koska opintotuen lakkaaminen kesken

tutkinnon suorittamisen voi merkitä opiskelijalle opintojen keskeyttämistä tai toimeentulotuen varaan joutumista. Toimeentulotuen käyttäminen opintojen loppuvaiheen rahoitusmuotona ei ole tarkoituksenmukaista. Työttömyysturvan piiriin pääsemiseksi puolestaan edellytetään, että opiskelun tukeminen on työvoimapolitiisesti tarkoituksenmukaista. Harkinnanvaraisen opintotuen tulisi olla opiskelijan ensisijainen etuus opintojen loppuun saattamiseksi tilanteessa, jossa opintojen viivästyminen on aiheutunut opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä.

Lasta huoltavat opiskelijat

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahan leikkaus ja opintorahan huomioonottaminen tulona asumistuessa vähentävät perheellisten opiskelijoiden käytettävissä olevaa rahamuotoista tukea. Korkeakouluopiskelijoilla opintorahan perusmäärä leikkaantuu n. 53—86 euroa kuukaudessa riippuen opintojen aloitusajankohdasta. Asumistuen määrän arvioidaan puolestaan laskevan perheellisillä opiskelijoilla keskimäärin 27 eurolla kuukaudessa (HE 229/2016 ja HE 231/2016).

Opintotuen tulisi olla riittävä turvaamaan päätoimisen opiskeluajan toimeentulo. Taloudellisia vaikeuksia on erityisesti, kun molemmat vanhemmat opiskelevat tai opiskeleva vanhempi on yksinhuoltaja. Opintotuki poikkeaa muista syyperusteisista etuuksista siten, että tuen määrään ei vaikuta hakijan perhetilanne tai lasten lukumäärää. Myös muiden pohjoismaiden opintotuisissa on huoltaja- tai lapsikorotukset. Etuuksien lapsi- tai huoltajakorotusten tarkoituksena on tasata lapsettomien ja lasta huoltavien kustannuksia.

Opintorahan huoltajakorotus olisi perusteltua kohdentaa nimenomaan lasta huoltaville opiskelijoille, jotka vastaavat myös lapsen elatuksesta. Lapsen elatuksesta vastaavat lapsen vanhemmat, jotka ovat pääsääntöisesti myös lapsen huoltajia. Vanhempien erottua lapsen huollosta vastaa toinen vanhemmista tai molemmat vanhemmat. Lapsen huoltajana voi olla myös muu henkilö kuin lapsen vanhempi, jolle lapsen huolto on uskottu. Jos lapsen huolto on uskottu muulle henkilölle kuin lapsen vanhemmalle, ei näin määrätyle huoltajalle synny lapsen elatuksesta annetun lain tarkoittamaa elatusvelvollisuutta suhteessa lapseen. Jos korotus olisi lapsikorotuksen luonteinen ja sitä maksettaisiin kaikille alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmille, niin tällöin se kohdentuisi myös muille kuin tosiasiallisille lapsen huollosta vastaaville henkilöille.

Koska opintorahan huoltajakorotuksen tulisi parantaa lasta huoltavan opiskelijan toimeentuloa, se ei saisi vähentää muita lasta huoltavalle opiskelijalle maksettavia etuuksia, kuten asumistukea. Korotus ei saisi myöskään korottaa lasta huoltavalle opiskelijan lapsen hoidosta aiheutuvia menoja, joten se ei saisi vaikuttaa varhaiskasvatuksen maksuihin taikka lasten koti-hoidon ja yksityisen hoidon tukeen.

Kaikki lasta huoltavat opintorahan saajat voisivat saada huoltajakorotuksen. Opintorahaa saava ja elatusapua maksava lapsen huoltaja tai elatusukea saava lapsen huoltaja voisi saada opintorahan huoltajakorotuksen. Huoltajakorotus ei saisi heikentää myöskään elatusvelvollisen mahdollisuutta saada takautumissaatavasta maksuvapautusta tilanteessa, jossa elatusavun maksamisen laiminlyönti on johtunut elatusvelvollisen maksukyvyttömyydestä.

Ensisijaisten etuuksien riittävyttä voidaan arvioida tarkastelemalla toimeentulotuen myöntämistä. Lasta huoltava opiskelijaruokakunta sai huhtikuussa 2017 perustoimeentulotukea kes-

kimäärin 555,95 euroa kuukaudessa, kun kaikki lapsiperheet saivat tukea keskimäärin 579,69 euroa. Opiskelijaruokakunnista yksinhuoltajat saivat tukea keskimäärin 526,91 euroa ja kahden huoltajan perheet keskimäärin 643,63 euroa. Kaikkien lapsiperheiden osalta yksinhuoltajat saivat tukea keskimäärin 510,37 euroa ja kahden huoltajan perheet keskimäärin 686,90 euroa.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Lasta huoltavien opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi ehdotetaan opintorahaan 75 euron huoltajakorotusta, jolloin opintoraha olisi kuukaudessa 325,28 euroa kuukaudessa. Siihen olisi oikeus opintorahaa saavilla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajilla. Korotus olisi huoltajakohdainen, jolloin sen voisivat saada molemmat lasta huoltavat vanhemmat tai muut huoltajat. Lapsen huoltajalla tarkoitettaisiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) mukaisia huoltajia. Huoltajakorotusta ei otettaisi tulona huomioon asumistuessa eikä määrättäessä varhaiskasvatuksen maksuja tai kotihoidon tai yksityisen tuen hoitolisää. Huoltajakorotus voitaisiin maksaa Kansaneläkelaitokselle sen pyynnöstä lapsen elatukseen käytettäväksi ajalta, jona lapselle maksetaan elatustukilain mukaista elatustukea. Tarkoitus on lisäksi, että opintotuen huoltajakorotusta ei oteta huomioon elatusvelvollisen maksukyvyttömyyttä arvioitaessa (elatustukilaki 21 §).

Opintotukeen ja koulumatkatukeen ehdotetaan olevan oikeus opiskelijalla, joka suorittaa perusopetuslaissa (628/1998) säädettyä oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestettyä perusopetusta. Ehdotettu muutos olisi perusteltu opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun sekä etuusjärjestelmien väliinpuotoamisten estämiseksi. Ehdotettu opintotuki- ja koulumatkatukioikeuden laajennus edistäisi erityisesti niiden aikuisten jatko-opintoihin tai työmarkkinoille hakeutumista, joilla on puutteellinen peruskoulutus.

Muun kuin julkisen valvonnan alaisen koulutuksen opintotukioikeutta täsmennettäisiin ammatillisen koulutuksen reformin johdosta siten, että opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksenä olisi, että koulutuksen tulisi vastata ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen. Lisäksi ehdotetaan eräitä muita täsmennyksiä opintotukioikeuden myöntämiseksi.

Päätoimisten opintojen määritelmää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen koulutus, jonka tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon, tutkinnon osan, ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suorittaminen, katsotaan aina päätoimiseksi. Ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai mainittujen tutkintojen osien suorittaminen olisi päätoimista, jos opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman edellyttämä opintojen laajuus on vähintään 4,5 opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muut opinnot olisivat päätoimisia, jos opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia, 4,5 osaamispistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti. Muussa kuin korkeakoulussa ulkomailta suoritettavat opinnot voitaisiin katsoa päätoimisiksi myös, jos opetussuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin 25 viikkotuntia. Vastaavaa määritelmää käytetään myös arvioitaessa Suomessa suoritettavien vastaavien opintojen päätoimisuutta.

Oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestetty perusopetuslain mukainen opiskelu olisi ehdotuksen mukaan päätoimista, jos opintojen laajuus on vähintään 22 kurssia lukuvuodessa. Ehdotettu

säännös on tarpeen opintotuen myöntämiseksi päätoimisesti perusopetuksen opintoja harjoittaville oppivelvollisuusiän ylittäneille opiskelijoille.

Opintotukiajan pidentämisen ehtoja ehdotetaan yksinkertaistettavaksi. Pidentämisen edellytyksenä olisi, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Pidentämisen saisi enintään yhdeksälle tukikuukaudelle, mutta vaadittavien opintojen kestoa ei rajoitettaisi yhteen lukuvuoteen. Asetuksen tasolla ei tällöin olisi enää tarve määrittellä tarkemmin pidentämisen perusteita.

Lukuvuoden tukikuukausien määrässä ehdotetaan otettavaksi aiempaa paremmin huomioon oppilaitoskohtaiset erityispiirteet opintojen järjestämisessä sekä opiskelijan yksilölliset opintopolut. Lisäksi esityksessä ehdotetaan opintotukilakiin eräitä täsmennyksiä, jotka johtuvat 1.1.2018 voimaan tulevasta lakimuutoksista.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Valtionaloudelliset vaikutukset

Opintotukioikeuden laajennus oppivelvollisuusiän ylittäneille perusopetuksen opiskelijoille edellyttäisi lisämäärärahoja opintotukeen vuositasolla arviolta 2 milj. euroa. Jos muutos tulisi voimaan 1.8.2018, niin vuonna 2018 lisätarve olisi 0,5 milj. euroa. Vuonna 2019 lisätarve olisi yhteensä 1,6 milj. euroa ja 2020 yhteensä 2,2 milj. euroa. Arvio perustuu siihen, että oppivelvollisuusiän ylittäneitä perusopetuksen opiskelijoita aloittaisi opintotuen piirissä vuosittain noin 500 ja he olisivat tuen (opintoraha ja valtiontakaus opintolainalle) piirissä arviolta enintään kaksi lukuvuotta. Koulumatkatukioikeuden laajennus oppivelvollisuusiän ylittäneille perusopetuksen opiskelijoille lisäisi koulumatkatukimenoja vain vähän, koska hyvin harvalla opiskelijalla olisi tarvetta koulumatkatukeen. Vuosittain arviolta 50 oppivelvollisuusiän ylittänyttä voisi saada koulumatkatukea, josta aiheutuisi lisämenoja noin 60 000—80 000 euroa. Määräraha-arvio perustuu siihen, että koulumatkatukea maksettaisiin keskimäärin 188 euroa 6—8 kuukaudelta lukuvuodessa. Muutos olisi toteutettavissa momentin 29.70.59 Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki mitoitettuna määrärahan puitteissa.

Opintorahan huoltajakorotus olisi 75 euroa kuukautta kohden, josta aiheutuva menolisäys olisi vuositasolla noin 10 milj. euroa. Määräraha-arvio perustuu siihen, että keskimäärin korotusta maksettaisiin seitsemän opintotukikuukaudelta lukuvuodessa. Huoltajakorotuksen saisi arviolta 19 000 lasta huoltavaa opiskelijaa.

Muilla ehdotetuilla muutoksilla ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia.

3.2 Vaikutukset opiskelijan asemaan ja talouteen

Opintotukioikeus ja koulumatkatukioikeus laajenisi oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestetyn perusopetuksen parantaen erityisesti työmarkkinoiden ulkopuolelta opiskelemaan tulevien aikuisten, erityisesti maahanmuuttajien taloudellisia edellytyksiä päätoimiseen opiskeluun. Opintorahan saajia voisi olla vuosittain noin 500. Opintorahaa arvioidaan käytettävän keskimäärin kahden lukuvuoden opintoihin. Opintotuki soveltuu aikuisopiskelijoilla opintojen aikaisen toimeentulon turvaamiseen, jos muut rahoitusvaihtoehdot (työttömyysturva, aikuis-

koulutustuki) eivät ole mahdollisia. Koulumatkatukioikeus edistäisi koulutukseen hakeutumista ja kohdentuisi erityisesti niille opiskelijoille, joilla on pitkä koulumatka ja merkittävät koulumatkakustannukset.

Alle 18-vuotiasta lasta huoltava opiskelija olisi oikeutettu opintorahan huoltajakorotukseen, mikä parantaisi arviolta 19 000 lasta huoltavan opiskelijan toimeentuloa. Opintorahan määrä nousisi lasta huoltavalla opiskelijalla 250,28 eurosta 325,28 euroon kuukaudessa (30 %). Opintorahan huoltajakorotus ei vähentäisi lasta huoltavan opiskelijan muita etuuksia. Huoltajakorotuksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle pienentää takautumissaatavaa opiskelijalta. Opintotuen huoltajakorotusta ei oteta huomioon elatusvelvollisen maksukyvyttömyyttä arvioitaessa, jolloin se ei heikennä elatusvelvollisen opiskelijan mahdollisuutta saada maksuvapautusta takautumissaatavasta tilanteesta, jossa elatusavun maksamisen laiminlyönti on johtunut elatusvelvollisen maksukyvyttömyydestä.

Päätoimisen opiskelun määritelmässä ja lukuvuoden tukikuukausien määräytymisessä huomioitaisiin oppilaitoskohtaisia erityispiirteitä opintojen järjestämisessä. Opintotuella tai työttömyysturvalla opiskelevat opiskelijat olisivat yhdenvertaisessa asemassa, kun päätoimisen opiskelun määritelmä olisi samansisältöinen.

Opiskelijan opintotukioikeus ja tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa turvataan. Opiskelija saisi opintotukea, jos koulutus vastaisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen. Opiskelija voisi opintojensa päätyttyä hakeutua koulutuksen järjestämisluvan saaneeseen oppilaitokseen tutkinnon tai tutkinnon osan tai osien suorittajaksi. Koulutuksen järjestäjä vastaisi tällöin tutkinnon tai sen osan tai osien henkilökohtaistamisesta.

Korkeakoulututkintoa varten myönnettävän opintotuen enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä olisi, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Pidennyksen saisi enintään yhdeksälle tukikuukaudelle, mutta vaadittavien opintojen kestoa ei rajoitetai yhteen lukuvuoteen, eikä laajuutta enintään 75 opintopisteeseen. Pidennys voitaisiin myöntää ehtojen täytyessä välittömästi tutkintokohtaisen tukiajan päätyttyä. Muutos korostaa opintotuen ensisijaisuutta opintojen rahoitusmuotona.

3.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetut muutokset helpottaisivat järjestelmän ymmärrettävyyttä ja opintotuen toimeenpanoa.

3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Opintotukioikeuden ja koulumatkatukioikeuden laajennus parantaisi opintotuen kattavuutta. Opintotuen myöntämisperusteissa huomioitaisiin ajankohtaiset koulutustarpeiden muutokset ja oppilaitoskohtaiset erityispiirteet.

4 Asian valmistelu

Esitys valmistellaan virkatyönä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Lausuntokierros....

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki opintotukilain muuttamisesta

4 §. *Opintotukeen oikeuttavat opinnot.* Esityksessä ehdotetaan 3 momentin neljänneksi kohdaksi, että muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa perusopetuslaissa (628/1998) säädettyä oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestettyä perusopetusta. Ehdotuksessa on otettu tässä vaiheessa huomioon HE 39/2017:ssä esitetty lakimuutos.

4 a §. *Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään edellytyksistä, joiden perusteella opintotukea voidaan myöntää muuhun kuin julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan nykytilaa vastaavasti, että opintotukea myönnettäisiin Suomessa järjestettyyn muuhun kuin julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen, jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden. Voimassa olevan 1 momentin kolmannen kohdan mukaan opintotukioikeuden edellytyksenä on, että koulutus valmistaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen näyttötutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen.

Opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksenä olisi ehdotetun 1 momentin ensimmäisen kohdan mukaan, että koulutus vastaisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen. Ehdotettu ensimmäinen kohta on tarpeen, koska ammatillisessa koulutuksessa siirrytään yhteen, näyttöön perustuvaan tutkinnon suorittamistapaan. Tämän vuoksi voimassa olevasta momentin kolmannen kohdan mukaisesta säätelystä luovuttaisiin. Muun kuin julkisen valvonnan alaisen koulutuksen järjestäjän järjestämä koulutus voisi vastata ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa tai edellä mainittujen tutkintojen osia. Koulutuksen tulisi olla voimassa olevaa lakia vastaavasti tutkinnon perusteiden mukaista siten, että opiskelijalla olisi opintojen päätteeksi riittävät valmiudet ammatillisen tutkinnon tai sen osan suorittamiseen. Käytännössä opintotukioikeuden edellytyksenä olisi, että liiketaloudellisin perustein koulutuspalveluita ostaneilla henkilöillä olisi nykytilaa vastaavasti opintojen päätteeksi mahdollisuus antaa näyttö ja suorittaa ammatillisen koulutuksen tutkinto tai tutkinnon osa. Uuden 1.1.2018 voimaan tulevan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n perusteella ammatillisen koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta. Koulutuksen järjestäjällä tarkoitetaan tahoja, jolle on myönnetty ammatillisen koulutuksen lain 3 luvussa tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n 6 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee tarjota mahdollisuus suorittaa tutkinto taikka tutkinnon osa myös ilman tutkintokoulutukseen osallistumista sekä yhteistyössä sellaisten toimijoiden kanssa, jotka tarjoavat osaamisen kehittämispalveluita liiketaloudellisin perustein.

Toisen kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että koulutuksen järjestäjällä on toiminnalliset, ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen järjestämiseen. Kolmannen kohdan mukaan opintotuen myöntämisen edellytyksenä olisi nykyisen 1 momentin 2 kohdan mukaisesti lisäksi se, että koulutuksen järjestäjä on järjestänyt kyseistä koulutusta vähintään vuoden ajan.

Ehdotetun toisen kohdan mukaan koulutuksen järjestäjällä tulisi olla toiminnalliset edellytykset sekä voimassa olevaa 1 momentin 1 kohtaa vastaavasti ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen järjestämiseen. Toiminnallisilla edellytyksillä tarkoitetaan esimerkiksi taroituksenmukaisia oppimisympäristöjä ja välineitä sekä koulutuksen järjestäjän edellytyksiä hoitaa opintotukilaissa säädetty tehtävät. Ammatillisia edellytyksiä arvioitaessa voitaisiin kiinnittää huomiota esimerkiksi mahdollisen opetussuunnitelman tai opetuksen järjestämistä koskevan toimintasuunnitelman ja opetusjärjestelmien asianmukaisuuteen, opetushenkilökunnan pätevyyteen ja hallinnon järjestämiseen. Suunnitelmien asianmukaisuutta arvioitaisiin vertaamalla niitä Opetushallituksen määäämiin tutkinnon perusteisiin ja tutkinnon perusteiden sisältöön.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Opetushallitus antaisi Kansaneläkelaitoksen pyynnöstä lausunnon siitä, vastaako 1 momentin mukainen koulutus sisällöltään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista tutkintokoulutusta. Uusi säännös on tarpeen sellaisia koulutuksia varten, joista Kansaneläkelaitos ei käytettävissä olevien tietojen perusteella pysty arvioimaan koulutuksen vastaavuutta. Opintotukioikeus voitaisiin 3 momentin mukaan nykyistä 2 momenttia vastaavasti myöntää myös valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävään muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustetun ammatinpätevyyden ja muut opintotukioikeuden myöntämisen edellytykset täytyvät.

Kansaneläkelaitos voisi ehdotetun 4 momentin mukaan voimassa olevaa 3 momenttia vastaavasti perua koulutukseen myönnetyn opintotukioikeuden, jos opintotukioikeuden myöntämiselle säädetty edellytykset eivät täyty. Jos koulutuksen opintotukioikeus perutaan, ovat opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa ennen tukioikeuden perumista aloittaneet opiskelijat oikeutettuja opintotukeen koulutuksen päättymiseen asti.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin ehdotetun 5 momentin mukaan voimassa olevan 4 momentin mukaan antaa tarkempia säännöksiä opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ilmoitusvelvollisuudesta.

5 a §. Päätoimiset opinnot. Ehdotetun pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat voimassa olevia 1 ja 2 momenttia. Voimassa olevan pykälän kolme momentissa säädetään, että ammatilliset ja muut kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettut opinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Kun opintojen laajuutta ei ole mitoitettu opintoviikkoina eikä osaamispisteinä, edellytetään opetus- tai koulutusohjelman mukaiseen opetukseen tai opintoihin kuuluvaan harjoitteluun osallistumista keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus on kuitenkin aina päätoimista.

Pykälän 3 momentin säännös ehdotetaan uudistettavaksi opintotuen sujuvan myöntämisen takaamiseksi siten, että tutkintotavoitteisen ja muun kuin tutkintotavoitteisen koulutuksen päätoimisuus määriteltäisiin nykyistä selkeämmin. Ehdotetut muutokset ottaisivat huomioon ammatillisen koulutuksen uudistuneet järjestämistavat.

Ehdotetun 3 momentin mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen koulutus, jonka tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon tai tutkinnon osan taikka ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suorittaminen, katsotaan aina päätoimiseksi. Ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkin-

non tai mainittujen tutkintojen osien suorittaminen on päätoimista, jos opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovittu opintojen laajuus on vähintään 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti.

Ehdotetun uuden 4 momentin mukaan muut kuin 1—3 momentissa tarkoitetut opinnot ovat päätoimisia, jos opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia, 4,5 osaamispistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti. Säännöstä sovellettaisiin arvioitaessa koulutuksen päätoimisuutta muussa kuin korkeakoulutuksessa, lukiokoulutuksessa sekä muussa kuin tutkintotavoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa.

Pykälän uudessa 5 momentissa säädettäisiin, että oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestetty perusopetuslain mukainen opiskelu on päätoimista, jos opintojen laajuus on vähintään 22 kurssia lukuvuodessa. Säännös perustuu siihen, että kaikki vaiheet sisältäen oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestetty perusopetuksen mukaisen oppimäärän mukainen opiskelu voi päätoimisena kestää enintään viisi vuotta. Oppimäärä on kaikki kolme vaihetta mukaan luettuna 111 kurssia mikä on 22 kurssia lukuvuotta kohden.

Ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavat opinnot olisivat ehdotetun 6 momentin mukaan voimassa olevaa 4 momenttia vastaavasti päätoimisia, jos oppilaitos on määritellyt ne päätoimisiksi. Korkeakouluopinnot voidaan katsoa päätoimisiksi myös, jos opintojen laajuus vastaa keskimäärin vähintään viittä opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muut opinnot voitaisiin katsoa päätoimisiksi myös, jos opetussuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin 25 viikkotuntia. Määritelmä olisi voimassa olevaa säännöstä yksinkertaisempi, koska muut opinnot arvioitaisiin vain opetussuunnitelman mukaisen viikkotuntimäärän perusteella ja voimassa olevan lain mukaisesta viittauksesta 1 ja 2 momentin mukaisista määritelmistä opintojen laajuuteen luovuttaisiin. Opintotukea ei kuitenkaan voimassa olevan lain mukaisesti myönnettäisi kokonaan etäopintoina järjestettäviin opintoihin.

7 a §. *Oikeus korkeakoulututkintoa varten myönnettävän opintotuen enimmäisajan pidennykseen.* Voimassa olevan pykälän mukaan korkeakoulututkinnon suorittamista varten myönnettävää 7 §:n 3 momentin mukaista opintotuen enimmäisaikaa voidaan pidentää opiskelun jäljellä olevaksi ajaksi. Enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä on 1 momentin 1 kohdan mukaan, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. 1 momentin 2 kohdan mukaan edellytyksenä on lisäksi, että tutkinnon suorittamisen arvioidaan edellyttävän päätoimista opiskelua enintään yhden lukuvuoden ajan. Pykälän 2 momentin mukaan tämän pykälän mukaista opintotukea voidaan myöntää yhteensä enintään yhdeksän tukikuukautta. Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin pidennyksen hakemisesta ja sen myöntämisen perusteista.

Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi kuvaamaan opiskelijan oikeutta tukiajan pidennykseen. Enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä olisi voimassa olevan 1 momentin mukaisesti, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Opiskelijan olisi liitettävä hakemukseen lääkärintodistus tai muu riittävä selvitys, joka voisi olla esimerkiksi korkeakoulun selvitys mahdollisten opintojärjestelyjen vaikutuksesta opintojen viivästymiseen. Voimassa olevan lain 1 momentin 2 kohdan mukaisesta sääntelystä luovuttaisiin. Tällöin pidennyksen ehtona ei enää olisi se, että tutkinnon suorittaminen edellyttää opiskelua enintään yhden lukuvuoden ajan. Samalla olisi tarkoituksenmukaista luopua jäljellä olevien opintojen

laajuuden tarkastelusta, koska pidennys olisi tarkoituksenmukaista opiskelijan toimeentulon turvaamiseksi vuoksi silloinkin kun päätoimista opiskelua olisi jäljellä yli yhden lukuvuoden tai enemmän kuin 75 opintopistettä. Näistä ehdoista säädetään opintotukiasetuksen 7 a §:ssä.

Muutoksella estetään se, että opiskelija joutuisi hakeutumaan toimeentulotuen piiriin joksikin aikaa täyttääkseen ehdon jäljellä olevien opintojen laajuudesta. Myöskään työttömyysturvan piiriin hakeutuminen ei olisi tässä tilanteessa tarkoituksenmukaista opintojen loppuunsaattamiseksi. Valtioneuvoston asetuksella ei olisi enää tarpeen säätää pidennyksen hakemisesta ja sen myöntämisen ehdoista.

Ehdotetun 2 momentin mukaan pykälän mukaista opintotukea voi saada yhteensä enintään yhdeksän tukikuukautta siten, että 7 §:n 2 momentin mukainen tukikuukausien määrä ei ylitä. Ehdotettu 2 momentin ensimmäinen lause vastaisi voimassa olevaa 3 momenttia. Sivulause olisi tarpeellinen takaamaan säännöksen vakiintuneen soveltamiskäytännön.

7 c §. Lukuvuoden tukikuukausien määrä. Voimassa olevan pykälän mukaan korkeakoulututkintoa varten opintotuki myönnetään yleensä yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Opintotuki voidaan kuitenkin myöntää pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana yhdeksää kuukautta pidemmän ajan. Jos lukuvuoden säännönmukainen kesto on ulkomaisessa korkeakoulussa yhdeksää kuukautta pidempi, myönnetään opintotuki täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä siten, että opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Pykälän 2 momentin mukaan kalenterikuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Pykälän kirjoitustapaa ja sisältöä ehdotetaan uudistettavaksi siten, että 1 momentin ensimmäisen kohdan mukaan opintotuki myönnettäisiin Suomessa korkeakoulututkintoa varten yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Momentin toisen kohdan mukaan ammatillista perustutkintoa varten opintotuki myönnettäisiin kymmeneksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Määritelmän lähtökohtana on se, että yleensä päätoimiset korkeakouluopiskelijat opiskelevat Suomessa syyskuusta toukokuun loppuun ja ammatillista perustutkintoa puolestaan opiskellaan päätoimisesti elokuusta toukokuun loppuun. Ehdotettu muutos mahdollistaisi sen, että Kansaneläkelaitosvoisi myöntää tutkintoa suorittaville lukuvuosittaisen tuen ohjelmallisesti yleensä joko yhdeksälle tai kymmenelle kuukaudelle, ellei opiskelija itse olisi hakenut tukea lyhyemmälle tai pidemmälle ajalle. Ehdotetun 2 momentin mukaan opintotuki voitaisiin hakemuksesta myöntää 1 momentissa säädettyä lyhyemmäksi ajaksi. Opintotuki voitaisiin hakemuksesta myöntää myös 1 momentissa säädettyä pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana sitä pidemmän ajan. Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan kuitenkin myöntää voimassa olevan 3 momentin mukaisesti vastaavasti enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Lukuvuoden tukikuukaudet määräytyisivät oppilaitoskohtaisesti sekä opiskelija oman opintosuunnitelman mukaan. Säädös olisi nykyistä selkeämpi ja vastaisi pääosin nykyistä soveltamiskäytäntöä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan kalenterikuukausi oikeuttaisi voimassa olevaa pykälän 2 momenttia vastaavasti opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Säännöstä käytettäisiin myönnettäessä opintotukea Suomessa harjoitettaviin muihin kuin tutkinto-opintoihin sekä myönnettäessä opintotukea lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi kuin 1 momentin 1 tai 2 kohdan perusteella. Kalenterikuukausikohtaista laskentamallia

ei ole tarkoitettu sovellettavaksi oppilaitoksen tavanomaisina syys-, joului- tai talvilomakausina.

Ulkomailla opiskelua varten opintotuki myönnettäisiin ehdotetun 4 momentin mukaan täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä siten, että opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Voimassa olevan lain 1 momentin mukaisesti korkeakouluopintojen tukiaika on ulkomailla yleensä yhdeksän kuukautta lukuvuodessa kuten Suomessakin. Jos lukuvuoden säännönmukainen kesto on ulkomaisessa korkeakoulussa yhdeksää kuukautta pidempi, myönnetään opintotuki täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä siten, että opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Ehdotuksen mukaan ulkomaille myönnettävien tukikuukausien määrä perustuisi jatkossa vain yhteen säännökseen. Tukikuukausien laskenta perustuisi opintojen alkamispäivästä lukien tehtävään laskentamallin. Ehdotettu sääntely on perusteltua, sillä käytännössä ulkomaisissa oppilaitoksissa lukuvuoden alku ja loppupäivissä on enemmän vaihtelua kuin Suomessa. Ehdotettu muutos takaa opintotuen ulkomailla opiskeleville läsnäolokuukausien ajaksi. Lukukauden alussa tai lopussa oleva opiskelukuukausi olisi tällöin muutamankin opiskelupäivän perusteella opintotukeen oikeuttava, mikä on perusteltua ulkomailla opiskelevien korkeampien elinkustannusten vuoksi.

11 §. Opintorahan määrä. Voimassa olevassa 11 §:ssä säädetään opintorahan määrästä. Esi-tyksessä pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momenttiin lisätään uusi 4 kohta ja pykälään lisätään uusi 6 momentti. Ehdotetussa 1 momentin uudessa 4 kohdassa säädettäisiin alle 18-vuotiasta lasta huoltavalle opiskelijalle maksettavasta opintorahasta, jonka määrä olisi 325,28 euroa kuukaudessa. Ehdotetussa uudessa 6 momentissa säädettäisiin, että 1 momentin 4 kohdan opintorahaan sisältyy huoltajakorotus, jonka määrä on 75 euroa kuukaudessa. Korotuksen määrästä on tarpeen säätää erikseen, koska huoltajakorotusta ei ole tarkoitus ottaa tulona huomioon asumistuessa, varhaiskasvatuksen maksuja ja hoitolisää määrättäessä.

12 §. Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi siitä lailla 4/2017 poistetun 12 pykälän tilalle uusi 12 pykälä, jossa säädettäisiin oikeudesta opintorahan huoltajakorotukseen. Ehdotuksen mukaan opintorahaa saavalla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalla olisi oikeus 11 §:n 6 momentin mukaiseen huoltajakorotukseen. Lapsen huoltajalla tarkoitettaisiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) mukaisia huoltajia.

Oikeus 11 §:n 6 momentin mukaiseen opintorahan huoltajakorotukseen alkaisi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijasta on tullut alaikäisen lapsen huoltaja. Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen päättyisi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa nuorin opiskelijan huollettavana oleva lapsi täyttää 18 vuotta tai olosuhteissa tapahtuu muu sellainen muutos, jonka seurauksena opiskelija ei enää ole alaikäisen lapsen huoltaja.

13 §. Opintorahan huoltajakorotuksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 §, jonka mukaan opintorahan huoltajakorotus maksetaan Kansaneläkelaitokselle sen pyynnöstä elatustuen korvauksena ajalta, jona lapselle maksetaan elatustukilain (580/2008) mukaista elatustukea sen vuoksi, että opintorahan saaja on laiminlyönyt lapsen elatusvelvollisuuden. Tarkoituksena on, että lapsen elatuksesta aiheutuvien kustannusten kattamisen vuoksi maksettava huoltajakorotus maksettaisiin laiminlyöntitilanteissa Kansaneläkelai-

tokselle sen maksaman elatustuen korvaukseksi. Menettely on sama kansaneläkkeen tai työttömyysturvan lapsikorotuksessa.

1.2 Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatukilain muuttamisesta

Lain nimeä ehdotetaan muutettavaksi koulumatkatukilaksi, koska esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lain soveltamisalaa sekä koulumatkatukseen oikeuttavaa koulutuksen määrittelyjä. Esityksen mukaan laissa säädettäisiin tuen myöntämisestä oppivelvollisuusiän ylittäneiden tarkoitettuja perusopetuksen opintoja, lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin. Oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettu perusopetus tulisi ehdotetun 2 pykälän mukaisesti koulumatkatuen piiriin.

1 §. Soveltamisala. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan laissa säädetään tuen myöntämisestä lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin. Tukea kutsutaan koulumatkatueksi. Pykälän 2 momentin mukaan koulumatkatuki maksetaan valtion varoista.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tässä laissa säädetään tuen myöntämisestä oppivelvollisuusiän ylittäneiden tarkoitettuja perusopetuksen opintoja, lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin. Tukea kutsutaan koulumatkatueksi.

2 §. Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti lukiolaissa (629/1998) säädettyssä lukiokoulutuksessa tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 3 §:ssä säädettyssä koulutuksessa, ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetussa laissa (631/1998) säädettyssä näyttötutkintona suoritettavassa ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa omaehtoisessa koulutuksessa, Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) tarkoitettua ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa tai Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetussa laissa (1316/2006) tarkoitettua ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 1 momenttia siten, että ensimmäisen kohdan mukaan koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti perusopetuslain (628/1998) 46 §:ssä säädettyssä oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestetyssä perusopetuksessa. Lisäksi kohdat 2 ja 3 yhdistettäisiin 3 kohdaksi, jos HE 39/2017:ssä ehdotettu muutos on vahvistettu ennen tämän esityksen antamista. Tätä tarkennetaan valmistelun edetessä.

1.3 Opintotukilain muuttamisesta annettu laki

17 a §. Opiskelijan omien tulorajojen tarkistus. Lailla opintotukilain muuttamisesta (4/2017) on säädetty opiskelijan omia tulorajojen tarkistamista koskevassa 17 a §:ssä siten, että edellä 17 §:ssä säädettyjä tulorajoja tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta yleisen ansiotasoindeksin muutoksen mukaisesti, mutta vain, jos tulorajat nousevat indeksimuutoksen johdosta. Tulorajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin kolmannen vuosineljänneksen loppuun

mennessä toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta. Yleisen ansiotasoindeksin mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon.

Säännökseen on tarpeen lisätä viittaus 27 §:n 4 momentissa säädettyjen euromäärien tarkistamisesta yleisen ansiotasoindeksin perusteella. 27 §:ssä säädetään takaisinperinnästä. Pykälän 4 momentin mukaan opiskelijan 17 §:n 1 momentissa tarkoitetun vuositulon ylittäessä vapaan tulon, ylityksen jokaista alkavaa 1 310 euroa kohden peritään takaisin yhden tukikuukauden opintoraha ja asumislisä aikajärjestyksessä alkaen kalenterivuoden viimeisestä tukikuukaudesta. Jos vapaan tulon ylitys on ollut enintään 220 euroa, liikaa maksettua tukea ei kuitenkaan peritä takaisin. Ehdotuksen mukaan myös näitä euromääriä tulee tarkistaa ansiotasoindeksin noustessa.

19 §. Vanhempien tulojen huomioon ottaminen. Lailla opintotukilain muuttamisesta (4/2017) on muutettu vanhempien tulojen huomioon ottamista koskevaa 19 §:ää siten, että muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias ja asuu vanhempansa luona, sekä asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Tulot otetaan huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltävän kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen. Jos opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi välien rikkoutumisen vuoksi erillään, vain sen vanhemman tulot otetaan huomioon, jonka luona opiskelija asuu tai on viimeksi asunut. Jos opiskelija on alle 18-vuotias ja hän on vanhempansa ja tämän uuden aviopuolison yhteisessä kodissa huollettavana, myös uuden aviopuolison tulot otetaan huomioon.

Esityksessä ehdotetaan 1 momenttia muutettavaksi siten, että muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias ja asuu vanhempansa luona, sekä opintorahaa ja asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Lauseeseen on tarpeen lisätä sana opintoraha, koska lakimuutoksella ei ollut tarkoitus poistaa vanhempien tulojen vähentävää vaikutusta myönnettäessä opintorahaa muussa kuin korkeakoulussa opiskelevalla alle 18-vuotialle itsenäisesti asuvalle opiskelijalle.

1.4 Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista

11 §. Varhaiskasvatuksen maksun määräämisen perusteena olevat tulot. Pykälän 1 momentin mukaan varhaiskasvatuksesta määrättävästä maksusta päätettäessä otetaan perheen tuloina huomioon lapsen, hänen vanhempansa tai muun huoltajansa sekä heidän kanssaan yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävän henkilön veronalaiset ansio- ja pääomatulot sekä verosta vapaat tulot. Jos kuukausittaiset tulot vaihtelevat, otetaan kuukausitulona huomioon viimeksi kuluneen vuoden keskimääräinen kuukausitulo. Veronalaisena tulona voidaan ottaa huomioon myös viimeksi toimitetussa verotuksessa vahvistetut vastaavat veronalaiset tulot korotettuina niillä prosenttimäärillä, jotka Verohallinto vuosittain antamissaan päätöksissä ennakkoperinnän laskemisperusteista määrää. Pykälän 2 momentin mukaan tulona ei oteta huomioon eräitä etuuksia mukaan lukien opintorahaa taikka opintotuen asumislisää.

Esityksessä ehdotetaan, että tuloina ei otettaisi huomioon opintotukilain (65/1994) mukaista opintotukea, jolloin se kattaisi kaikki opintotukilain mukaiset etuudet. Muutoksen tarkoituksena on varmistaa se, että opintorahan huoltajakorotus ei vaikuttaisi varhaiskasvatuksen asiakas-

maksun määrään, koska huoltajakorotuksen on tarkoitus parantaa lasta huoltavan toimeentuloa.

Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 6 §:ssä säädetään, että hoitolisää määrättäessä perheen tuloina otetaan huomioon, mitä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain (1503/2016) 11 §:ssä säädetään. Ehdotettu muutos täsmentää siten myös hoitolisän tulokäsitettä. Myöskään hoitolisän määrään ei vaikuttaisi opintotukilain mukainen opintotuki, mukaan lukien uusi opintorahan huoltajakorotus.

1.5 Laki yleisestä asumistuesta

15. §. Etuoikeudet tulot. Tuloina ei asumistukea laskettaessa oteta 1 momentin 7 kohdan mukaan huomioon opintotukilain (65/1994) mukaista opintotukea opintorahaa lukuun ottamatta. Esityksessä ehdotetaan, että tuloina ei asumistukea laskettaessa oteta huomioon opintotukilain (65/1994) mukaista opintotukea tai opintorahan huoltajakorotusta opintorahaa lukuun ottamatta. Muutoksen tarkoituksen on varmistaa se, että opintorahan huoltajakorotus ei vähentäisi asumistuen määrää, koska huoltajakorotuksen on tarkoitus parantaa lasta huoltavan toimeentuloa.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun 7 a §:n mukaan enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä on, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Opintotukea voi saada yhteensä enintään yhdeksän tukikuukautta siten, että 7 §:n 2 momentin mukainen tukikuukausimäärä ei ylitä.

Laissa ei enää säädettäisi pidennyksen saamiseksi siitä, että opinnot edellyttävät päätoimista opiskelua enintään yhden lukuvuoden ajan. Tällöin olisi tarpeetonta säätää opintotukiasetuksen 7 a §:n 2 momentissa myöskään siitä, että opintojen voidaan katsoa olevan suoritettavissa enintään yhden lukuvuoden aikana, jos opiskelija esittää tätä tarkoittavan opintosuunnitelman ja selvityksen siitä, että tutkinnosta puuttuvien opintojen laajuus on enintään 75 opintopistettä. Opintotukiasetuksen 7 a § on tarkoitus kumota tarpeettomana.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan pääosin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Opintotukilain 4, 5 a ja 7 c §:t sekä laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2018. Opintotukilain 4 a §:ää sovellettaisiin jo ennen lain voimaan tuloa vireille tulleeseen koulutuksen järjestäjän hakemukseen, jos opintotukeen oikeuttavaksi haettava koulutus alkaa 1 päivänä tammikuuta 2018 tai myöhemmin.

Lain 17 a §:n mukainen indeksitarkistus tehtäisiin ensimmäisen kerran 1 päivänä tammikuuta 2018 ja se vastaisi lokakuun 2015 alusta lukien syyskuun 2017 loppuun mennessä tapahtunutta ansiotasoindeksin muutosta. Tarkistus tulisi voimaan vuoden 2018 alusta. Käytännössä ehdotettu muutos otettaisiin huomioon perittäessä tukea takaisin vuoden 2018 tulojen perusteella.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ehdotettujen muutosten tavoitteena on koulutusjärjestelmän muutosten huomioonottaminen opintotuen eräissä myöntämisperusteissa. Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettuun lakiin ei sisälly sellaisia perusoikeuksien rajoituksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 4 §:n 3 momentti, 4 a §, 5 a §, 7 a §, 7 c § ja 11 §, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 3 momentti laeissa 1243/2013 ja 1402/2014, 4 a § laissa 1243/2013, 5 a § laeissa 345/2004, 408/2005, 1078/2012, 1243/2013 ja 249/2015, 7 a § laissa 52/2011, 7 c § laissa 1243/2013 ja 11 § laissa 4/2017 sekä
lisätään lakiin siitä lailla 4/2017 kumotun 12 §:n tilalle uusi 12 § sekä lailla 345/2004 kumotun 13 §:n tilalle uusi 13 § seuraavasti:

4 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

- 1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) säädettyä koulutusta;
- 2) lukiolaissa (629/1998) säädettyä lukiokoulutusta tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta;
- 3) muuta kuin 1—2 kohdassa mainittua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitetussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitetussa koulutuskeskuksessa;
- 4) perusopetuslaissa (628/1998) säädettyä oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestettyä perusopetusta; tai
- 5) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaa edellä 1 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta.

4 a §

Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa

Opintotukea myönnetään Suomessa järjestettyyn muuhun kuin julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen, jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden. Opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) koulutus vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen;

2) koulutuksen järjestäjällä on toiminnalliset, ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen järjestämiseen; ja

3) koulutuksen järjestäjä on järjestänyt kyseistä koulutusta vähintään vuoden.

Opetushallitus antaa Kansaneläkelaitoksen pyynnöstä lausunnon siitä, vastaako 1 momentin mukainen koulutus sisällöltään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta.

Opintotukioikeus voidaan myöntää myös valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettyyn muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustettua ammattipätevyyden ja muut opintotukioikeuden myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Kansaneläkelaitos voi perua koulutukseen myönnetyn opintotukioikeuden, jos opintotukioikeuden myöntämiseen säädetty edellytykset eivät täyty. Jos koulutuksen opintotukioikeus perutaan, ovat opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa ennen tukioikeuden perumista aloittaneet opiskelijat oikeutettuja opintotukeen koulutuksen päättymiseen asti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ilmoitusvelvollisuudesta.

5 a §

Päätoimiset opinnot

Päätoimisia ovat opinnot, joiden tavoitteena on korkeakoulututkinnon suorittaminen. Muut korkeakouluopinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti.

Lukio-opinnot ovat päätoimisia, jos niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia tai jos ne suoritetaan ammatillisen perustutkinnon yhteydessä aikuisille suunnatun oppimäärän mukaisina lukio-opintoina. Päätoimiseksi opinnoiksi katsotaan myös maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävä lukiokoulutukseen valmistava yhden lukuvuoden ja vähintään 25 kurssin laajuinen opintokokonaisuus. Lukio-opinnoissa edellytetään lisäksi, että opiskelija osallistuu lukukauden aikana vähintään 10 kurssiin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen. Sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimisiksi.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen koulutus, jonka tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon tai tutkinnon osan taikka ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen suorittaminen, katsotaan aina päätoimiseksi. Ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai mainittujen tutkintojen osien suorittaminen on päätoimista, jos opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovittu opintojen laajuus on vähintään 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti.

Muut kuin 1—3 momentissa tarkoitettut opinnot ovat päätoimisia, jos opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia, 4,5 osaamispistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti.

Oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestetty perusopetuslain mukainen opiskelu on päätoimista, jos opintojen laajuus on vähintään 22 kurssia lukuvuodessa.

Ulkomaisessa oppilaitoksessa opinnot ovat päätoimisia, jos oppilaitos on määritellyt ne päätoimisiksi. Korkeakouluopinnot voidaan katsoa päätoimisiksi myös, jos opintojen laajuus vastaa keskimäärin vähintään viittä opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muut opinnot voidaan katsoa päätoimisiksi myös, jos opetussuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin 25 viikkotuntia. Opintotukea ei kuitenkaan myönnetä kokonaan etäopintoina järjestettäviin opintoihin.

7 a §

Oikeus korkeakoulututkintoa varten myönnettävään opintotuen enimmäisajan pidentymiseen

Opiskelija voi saada korkeakoulututkinnon suorittamista varten opintotukea 7 §:n 3 momentin mukaista opintotuen enimmäisaikaa pidemmälle ajalle. Enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä on, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Opiskelijan on liitettävä enimmäisajan pidentämistä koskevaan hakemukseen lääkärintodistus tai muu riittävä selvitys.

Tämän pykälän mukaista opintotukea voi saada yhteensä enintään yhdeksän tukikuukautta siten, että 7 §:n 2 momentin mukainen tukikuukausien määrä ei ylity.

7 c §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Opintotuki myönnetään Suomessa:

- 1) korkeakoulututkintoa varten yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa,
- 2) ammatillista perustutkintoa varten kymmeneksi kuukaudeksi lukuvuodessa.

Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää 1 momentissa säädettyä lyhyemmäksi ajaksi. Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää myös 1 momentissa säädettyä pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana sitä pidemmän ajan. Lukio-koulutuksessa opintotuki voidaan kuitenkin myöntää enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa.

Kalenterikuukausi oikeuttaa opintotukeen Suomessa, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Ulkomailla opiskelua varten opintotuki myönnetään täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä siten, että opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

11 §

Opintorahan määrä

Opintorahan määrä kuukaudessa on:

- 1) vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 38,66 euroa, kun opiskelija on alle 20-vuotias, sekä 81,39 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta;
- 2) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 101,74 euroa, kun opiskelija on alle 18-vuotias, sekä 250,28 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta;
- 3) avioliitossa olevalle tai elatusvelvolliselle opiskelijalle 250,28 euroa
- 4) alle 18-vuotiasta lasta huoltavalle opiskelijalle 325,28 euroa.

Jos opiskelijan vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 20 700 euroa vuodessa, korotetaan 1 momentissa säädettyä opintorahan määrää seuraavasti:

- 1) 38,66 euron opintorahaa enintään 59,01 eurolla;
- 2) 81,39 euron opintorahaa enintään 101,74 eurolla;
- 3) 101,74 euron opintorahaa enintään 101,74 eurolla.

Edellä 2 momentissa säädetty korotus pienenee jokaista tuloajan ylittävää täyttä 2 070:tä euroa kohden 10 prosenttia. Korotusta ei makseta, jos 2 momentissa tarkoitettujen tulojen yhteismäärä ylittää 39 000 euroa.

Opiskelija on oikeutettu määrältään samaan opintorahaan kuin vanhempansa luona asuva opiskelija, jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, joka on samassa kiinteistössä kuin vanhemman vakituinen asunto.

Oikeus korkeampaan opintorahaan iän perusteella alkaa sen kuukauden alusta, jona tuensaa- ja täyttää säädetyn iän.

Edellä 1 momentin 4 kohdan mukaiseen opintorahaan sisältyy huoltajakorotus, jonka määrä on 75 euroa kuukaudessa.

12 §

Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen

Opintorahaa saavalla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalla on oikeus 11 §:n 6 momentin mukaiseen huoltajakorotukseen. Lapsen huoltajalla tarkoitetaan lapsen huollosta ja tapaamisoi- keudesta annetun lain (361/1983) mukaisia huoltajia.

Oikeus 11 §:n 6 momentin mukaiseen opintorahan huoltajakorotukseen alkaa sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijasta on tullut alaikäisen lapsen huoltaja. Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen päättyy sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa nuorin opiskelijan huollettavana oleva lapsi täyttää 18 vuotta tai olosuhteissa tapahtuu muu sellainen muutos, jonka seurauksena opiskelija ei enää ole alaikäisen lapsen huoltaja.

13 §

Opintorahan huoltajakorotuksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle

Opintorahan huoltajakorotus maksetaan Kansaneläkelaitokselle sen pyynnöstä elatustuen korvauksena ajalta, jona lapselle maksetaan elatustukilain (580/2008) mukaista elatustukea sen vuoksi, että opintorahan saaja on laiminlyönyt lapsen elatusvelvollisuuden.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 4, 5 a ja 7 c §:t tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä elokuuta 2018. Lain 4 a §:ää sovelletaan jo ennen lain voimaan tuloa vireille tulleeseen koulutuksen järjestäjän hakemukseen, jos opintotukeen oikeuttavaksi haettava kou- lutus alkaa 1 päivänä tammikuuta 2018 tai myöhemmin.

2.

Laki

lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) nimike, 1 §:n 1 momentti ja 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 2 §:n 1 momentti laeissa 53/2011, 1244/2013 sekä xx/2017 seuraavasti:

Koulumatkatukilaki

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään tuen myöntämisestä oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettuja perusopetuksen opintoja, lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin. Tukea kutsutaan koulumatkatueksi.

2 §

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti:

- 1) perusopetuslain (628/1998) 46 §:ssä säädettyssä oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa;
 - 2) lukiolaissa (629/1998) säädettyssä lukiokoulutuksessa tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa;
 - 3) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 5 §:ssä säädettyssä ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa tai 7 §:ssä säädettyssä valmentavassa koulutuksessa;
 - 4) Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) tarkoitettussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa; tai
 - 5) Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetussa laissa (1316/2006) tarkoitettussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

3.

Laki

opintotukilain muuttamisesta annetun lain 17 a §:n ja 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain muuttamisesta annetun lain (4/2017) 17 a § ja 19 §:n 2 momentti seuraavasti:

17 a §

Opiskelijan omien tulojen tulo rajojen tarkistaminen

Edellä 17 §:ssä säädettyjä tulo rajoja sekä 27 §:n 4 momentissa säädettyjä euromääriä tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta yleisen ansiotasoindeksin muutoksen mukaisesti, mutta vain, jos tulo rajat nousevat indeksimuutoksen johdosta. Tulo rajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta. Yleisen ansiotasoindeksin mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon.

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias ja asuu vanhempansa luona, sekä opintorahaa ja asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Tulot otetaan huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltävän kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen. Jos opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi väliin rikkoutumisen vuoksi erillään, vain sen vanhemman tulot otetaan huomioon, jonka luona opiskelija asuu tai on viimeksi asunut. Jos opiskelija on alle 18-vuotias ja hän on vanhempansa ja tämän uuden aviopuolison yhteisessä kodissa huollettavana, myös uuden aviopuolison tulot otetaan huomioon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain (1503/2016) 11 §:n 3 momentti seuraavasti:

11 §

Varhaiskasvatuksen maksun määräämisen perusteena olevat tulot

Tulona ei oteta huomioon lapsilisää, vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukaista etuutta, kansaneläkelain (568/2007) mukaista lapsikorotusta, opintotukilain mukaista opintotukea, asumistukea, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito- ja tutkimuskuluja, sotilasavustusta, rintamalisää, aikuiskoulutustukea, toimeentulotukena maksettavaa toimintarahaa ja matkakorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) mukaista ylläpitokorvausta, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulukorvausta, opintojen johdosta suoritettavia apurahoja ja muita vastaavia avustuksia, perhehoidon kustannusten korvauksia eikä lasten kotihoidon tukea.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

5.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 15 §:n 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1533/2016, seuraavasti:

15 §

Etuoikeutetut tulot

Tuloina ei asumistukea laskettaessa oteta huomioon:

7) opintotukilain (65/1994) mukaista opintotukea tai opintorahan huoltajakorotusta opintorahaa lukuun ottamatta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä päivänä _____ kuuta 20 _____

Pääministeri

Juha Sipilä

Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho

1.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 4 §:n 3 momentti, 4 a §, 5 a §, 7 a §, 7 c § ja 11 §, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 3 momentti laeissa 1243/2013 ja 1402/2014, 4 a § laissa 1243/2013, 5 a § laeissa 345/2004, 408/2005, 1078/2012, 1243/2013 ja 249/2015, 7 a § laissa 52/2011, 7 c § laissa 1243/2013 ja 11 § laissa 4/2017 sekä
lisätään lakiin siitä lailla 4/2017 kumotun 12 §:n tilalle uusi 12 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Opintotukeen oikeuttavat opinnot

Muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) säädettyä koulutusta;

2) lukiolaissa (629/1998) säädettyä lukio-koulutusta tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta;

3) muuta kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettussa koulutuskeskuksessa; tai

4) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaan 1 kohdassa tarkoitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta.

Muussa oppilaitoksessa opintotukea myönnetään opiskelijalle, joka suorittaa:

1) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (/) säädettyä koulutusta;

2) lukiolaissa (629/1998) säädettyä lukio-koulutusta tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävää lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta;

3) muuta kuin 1 tai 2 kohdassa mainittua koulutusta vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) tarkoitettussa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa (252/2010) tarkoitettussa koulutuskeskuksessa;

4) *perusopetuslaissa (628/1998) säädettyä oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestettyä perusopetusta; tai*

5) muun alan viranomaisten kuin opetusviranomaisten valvomaan edellä 1 kohdassa tar-

4 a §

Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa

Opintotukea myönnetään Suomessa järjestettyyn muuhun kuin julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen, jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden. Opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) koulutuksen järjestäjällä on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset toiminnalleen;

2) koulutuksen järjestäjä on järjestänyt kyseistä koulutusta vähintään vuoden; ja

3) *koulutus valmistaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen näyttötutkinnon tai tutkinnon osan suorittamiseen.*

Opintotukioikeus myönnetään myös valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävään muuhun kuin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden ja muut opintotukioikeuden myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Kansaneläkelaitos voi perua koulutukseen myönnetyn opintotukioikeuden, jos opintotukioikeuden myöntämiseksi säädetyt edellytykset eivät täyty. Jos koulutuksen opintotukioikeus perutaan, ovat opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa ennen tukioikeuden perumista aloittaneet opiskelijat oikeutettuja opintotukeen koulutuksen päättymiseen asti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintotukioikeuden

koitettua koulutusta vastaavaa ammatillista koulutusta.

4 a §

Opintotukioikeus muussa kuin julkisen valvonnan alaisessa koulutuksessa

Opintotukea myönnetään Suomessa järjestettyyn muuhun kuin julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen, jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden. Opintotukioikeuden myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) *koulutus vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai tutkinnon osan suorittaminen;*

2) koulutuksen järjestäjällä on *toiminnalliset*, ammatilliset ja taloudelliset edellytykset *koulutuksen järjestämiseen*; ja

3) koulutuksen järjestäjä on järjestänyt kyseistä koulutusta vähintään vuoden.

Opetushallitus antaa Kansaneläkelaitoksen pyynnöstä lausunnon siitä, vastaako 1 momentin mukainen koulutus sisällöltään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaista koulutusta.

Opintotukioikeus voidaan myöntää myös valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävään muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen, jos koulutus tuottaa yleisesti tunnustetun ammattipätevyyden ja muut opintotukioikeuden myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Kansaneläkelaitos voi perua koulutukseen myönnetyn opintotukioikeuden, jos opintotukioikeuden myöntämiseksi säädetyt edellytykset eivät täyty. Jos koulutuksen opintotukioikeus perutaan, ovat opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa ennen tukioikeuden perumista aloittaneet opiskelijat oikeutettuja opintotukeen koulutuksen päättymiseen asti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä opintotukioikeuden

myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitysjä ilmoitusvelvollisuudesta.

5 a §

Päätoimiset opinnot

Päätoimisia ovat opinnot, joiden tavoitteena on korkeakoulututkinnon suorittaminen. Muut korkeakouluopinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti.

Lukio-opinnot ovat päätoimisia, jos niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia tai jos ne suoritetaan ammatillisen perustutkinnon yhteydessä aikuisille suunnatun oppimäärän mukaisina lukio-opintoina. Päätoimiseksi opinnoiksi katsotaan myös maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävä lukiokoulutukseen valmistava yhden lukuvuoden ja vähintään 25 kurssin laajuinen opintokokonaisuus. Lukio-opinnoissa edellytetään lisäksi, että opiskelija osallistuu lukukauden aikana vähintään 10 kurssiin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen. Sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimiseksi.

Ammatilliset ja muut kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitetut opinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään kolme opintoviikkoa tai 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti. Kun opintojen laajuutta ei ole mitoitettu opintoviikkoina eikä osaamispisteinä, edellytetään opetus- tai koulutusohjelman mukaiseen opetukseen tai opintoihin kuuluvaan harjoitteluun osallistumista keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia. Työhön ja itsenäiseen elämään valmistava koulutus on kuitenkin aina päätoimista.

myöntämisen edellytyksistä, opintotukioikeuden hakemisesta, myöntämisestä ja perumisesta sekä koulutuksen järjestäjän selvitysjä ilmoitusvelvollisuudesta.

5 a §

Päätoimiset opinnot

Päätoimisia ovat opinnot, joiden tavoitteena on korkeakoulututkinnon suorittaminen. Muut korkeakouluopinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti.

Lukio-opinnot ovat päätoimisia, jos niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia tai jos ne suoritetaan ammatillisen perustutkinnon yhteydessä aikuisille suunnatun oppimäärän mukaisina lukio-opintoina. Päätoimiseksi opinnoiksi katsotaan myös maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävä lukiokoulutukseen valmistava yhden lukuvuoden ja vähintään 25 kurssin laajuinen opintokokonaisuus. Lukio-opinnoissa edellytetään lisäksi, että opiskelija osallistuu lukukauden aikana vähintään 10 kurssiin tai niitä vastaaviin opintoihin taikka kahteen ylioppilastutkintoon kuuluvaan kokeeseen. Sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimiseksi.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukainen koulutus, jonka tavoitteena on ammatillisen perustutkinnon tai tutkinnon osan taikka ammatilliseen koulutukseen valmistavan koulutuksen tai työhön ja itsenäiseen elämään valmistavan koulutuksen suorittaminen, katsotaan aina päätoimiseksi. Ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tai mainittujen tutkintojen osien suorittaminen on päätoimista, jos opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovittu opintojen laajuus on vähintään 4,5 osaamispistettä opiskelukuukautta kohti.

Muut kuin 1–3 momentissa tarkoitetut opinnot ovat päätoimisia, jos opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään

Ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavat opinnot ovat päätoimisia, jos oppilaitos on määritellyt ne päätoimisiksi. Korkeakouluopinnot voidaan katsoa päätoimisiksi myös, jos opintojen laajuus vastaa keskimäärin vähintään viittä opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muut opinnot voidaan katsoa päätoimisiksi myös, jos opintojen laajuus vastaa 2—4 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja. Opintotukea ei kuitenkaan myönnetä kokonaan etäopintoina järjestettäviin opintoihin.

7 a §

Korkeakoulututkintoa varten myönnettävän opintotuen enimmäisajan pidentäminen

Korkeakoulututkinnon suorittamista varten myönnettävää 7 §:n 3 momentin mukaista opintotuen enimmäisaikaa voidaan pidentää opiskelun jäljellä olevaksi ajaksi. Enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä on, että:

1) opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä; ja

2) tutkinnon suorittamisen arvioidaan edellyttävän päätoimista opiskelua enintään yhden lukuvuoden ajan.

Tämän pykälän mukaista opintotukea voidaan myöntää yhteensä enintään yhdeksän tukikuukautta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin pidennyksen hakemisesta ja sen myöntämisen perusteista.

25 viikkotuntia, 4,5 osaamispistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti.

Oppivelvollisuusiän ylittäneille järjestetty perusopetuslain mukainen opiskelu on päätoimista, jos opintojen laajuus on vähintään 22 kurssia lukuvuodessa.

Ulkomaisessa oppilaitoksessa suoritettavat opinnot ovat päätoimisia, jos oppilaitos on määritellyt ne päätoimisiksi. Korkeakouluopinnot voidaan katsoa päätoimisiksi myös, jos opintojen laajuus vastaa keskimäärin vähintään viittä opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muut opinnot voidaan katsoa päätoimisiksi myös, jos opetussuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin 25 viikkotuntia. Opintotukea ei kuitenkaan myönnetä kokonaan etäopintoina järjestettäviin opintoihin.

7 a §

Oikeus korkeakoulututkintoa varten myönnettävään opintotuen enimmäisajan pidennykseen

Opiskelija voi saada korkeakoulututkinnon suorittamista varten opintotukea 7 §:n 3 momentin mukaista opintotuen enimmäisaikaa pidemmälle ajalle. Enimmäisajan pidentämisen edellytyksenä on, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä. Opiskelijan on liitettävä enimmäisajan pidentämistä koskevaan hakemukseen lääkärintodistus tai muu riittävä selvitys.

Tämän pykälän mukaista opintotukea voi saada yhteensä enintään yhdeksän tukikuukautta siten, että 7 §:n 2 momentin mukainen tukikuukausien määrä ei ylitä.

7 c §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Korkeakoulututkintoa varten opintotuki myönnetään yleensä yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Opintotuki voidaan kuitenkin myöntää pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana yhdeksää kuukautta pidemmän ajan. Jos lukuvuoden säännönmukainen kesto on ulkomaisessa korkeakoulussa yhdeksää kuukautta pidempi, myönnetään opintotuki täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä siten, että opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Kalenterikuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa.

11 §

Opintorahan määrä

Opintorahan määrä kuukaudessa on:

1) vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 38,66 euroa, kun opiskelija on alle 20-vuotias, sekä 81,39 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta;

2) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 101,74 euroa, kun opiskelija on alle 18-vuotias, sekä 250,28 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta;

3) avioliitossa olevalle tai elatusvelvolliselle opiskelijalle 250,28 euroa.

Jos opiskelijan vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 20 700 euroa vuodessa, korotetaan 1

7 c §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Opintotuki myönnetään Suomessa:

1) korkeakoulututkintoa varten yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa,

2) ammatillista perustutkintoa varten kymmeneksi kuukaudeksi lukuvuodessa.

Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää 1 momentissa säädettyä lyhyemmäksi ajaksi. Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää myös 1 momentissa säädettyä pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana sitä pidemmän ajan. Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan kuitenkin myöntää enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa.

Kalenterikuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

Ulkomailla opiskelua varten opintotuki myönnetään täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä siten, että opiskelukuukausi oikeuttaa opintotukeen, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää.

11 §

Opintorahan määrä

Opintorahan määrä kuukaudessa on:

1) vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 38,66 euroa, kun opiskelija on alle 20-vuotias, sekä 81,39 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta;

2) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 101,74 euroa, kun opiskelija on alle 18-vuotias, sekä 250,28 euroa, kun opiskelija on täyttänyt 18 vuotta;

3) avioliitossa olevalle tai elatusvelvolliselle opiskelijalle 250,28 euroa;

4) alle 18-vuotiasta lasta huoltavalle opiskelijalle 325,28 euroa.

Jos opiskelijan vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 20 700 euroa vuodessa, korotetaan 1

momentissa säädettyä opintorahan määrää seuraavasti:

- 1) 38,66 euron opintorahaa enintään 59,01 eurolla;
- 2) 81,39 euron opintorahaa enintään 101,74 eurolla;
- 3) 101,74 euron opintorahaa enintään 101,74 eurolla.

Edellä 2 momentissa säädetty korotus pienenee jokaista tuloajan ylittävää täyttä 2 070:tä euroa kohden 10 prosenttia. Korotusta ei makseta, jos 2 momentissa tarkoitettujen tulojen yhteismäärä ylittää 39 000 euroa.

Opiskelija on oikeutettu määrältään samaan opintorahaan kuin vanhempansa luona asuva opiskelija, jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, joka on samassa kiinteistössä kuin vanhemman vakituinen asunto. Oikeus korkeampaan opintorahaan iän perusteella alkaa sen kuukauden alusta, jona tuensaaja täyttää säädetyn iän.

momentissa säädettyä opintorahan määrää seuraavasti:

- 1) 38,66 euron opintorahaa enintään 59,01 eurolla;
- 2) 81,39 euron opintorahaa enintään 101,74 eurolla;
- 3) 101,74 euron opintorahaa enintään 101,74 eurolla.

Edellä 2 momentissa säädetty korotus pienenee jokaista tuloajan ylittävää täyttä 2 070:tä euroa kohden 10 prosenttia. Korotusta ei makseta, jos 2 momentissa tarkoitettujen tulojen yhteismäärä ylittää 39 000 euroa.

Opiskelija on oikeutettu määrältään samaan opintorahaan kuin vanhempansa luona asuva opiskelija, jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, joka on samassa kiinteistössä kuin vanhemman vakituinen asunto.

Oikeus korkeampaan opintorahaan iän perusteella alkaa sen kuukauden alusta, jona tuensaaja täyttää säädetyn iän.

Edellä 1 momentin 4 kohdan mukaiseen opintorahaan sisältyy huoltajakorotus, jonka määrä on 75 euroa kuukaudessa.

12 §

Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen

Opintorahaa saavalla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalla on oikeus 11 §:n 6 momentin mukaiseen opintorahan huoltajakorotukseen. Lapsen huoltajalla tarkoitetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) mukaisia huoltajia.

Oikeus 11 §:n 6 momentin mukaiseen opintorahan huoltajakorotukseen alkaa sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa opiskelijasta on tullut alaikäisen lapsen huoltaja. Oikeus opintorahan huoltajakorotukseen päättyy sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka kuluessa nuorin opiskelijan huollettavana oleva lapsi täyttää 18 vuotta tai olosuhteissa tapahtuu muu sellainen muutos, jonka seurauksena opiskelija ei enää ole alaikäisen lapsen huoltaja.

13 §

Opintorahan huoltajakorotuksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle

Opintorahan huoltajakorotus maksetaan Kansaneläkelaitokselle sen pyynnöstä elatus-tuen korvauksena ajalta, jona lapselle maksetaan elatustukilain (580/2008) mukaista elatustukea sen vuoksi, että opintorahan saaja on laiminlyönyt lapsen elatusvelvollisuuden.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 4, 5 a ja 7 c §:t tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä elokuuta 2018. Lain 4 a §:ää sovelletaan jo ennen lain voimaan tuloa vireille tulleeseen koulutuksen järjestäjän hakemukseen, jos opintotukeen oikeuttavaksi haettava koulutus alkaa 1 päivänä tammikuuta 2018 tai myöhemmin.

2.

Laki

lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) nimike, 1 §:n 1 momentti ja 2 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin niistä on 2 §:n 1 momentti laeissa 53/2011, 1244/2013 sekä xx/2017
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Koulumatkatuki

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään tuen myöntämisestä lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin. Tukea kutsutaan koulumatkatueksi.

2 §

Koulumatkatukeen oikeuttava koulutus

Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti:

1) lukiolaissa (629/1998) säädettyssä lukio-koulutuksessa tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa;

2) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (/) 5 §:ssä säädettyyn ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun

Koulumatkatukilaki

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään tuen myöntämisestä *oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettuja perusopetuksen opintoja*, lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin. Tukea kutsutaan koulumatkatueksi.

2 §

Koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti:

1) *perusopetuslain (628/1998) 46 §:ssä säädettyssä oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa;*

2) lukiolaissa (629/1998) säädettyssä lukio-koulutuksessa tai maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetun

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lain 7 §:ssä säädettyssä valmentavassa koulutuksessa;

4) Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) tarkoitetussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa; tai

5) Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetussa laissa (1316/2006) tarkoitetussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

lain (/) 5 §:ssä säädettyssä ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa tai 7 §:ssä säädettyssä valmentavassa koulutuksessa;

4) Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) tarkoitetussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa; tai

5) Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetussa laissa (1316/2006) tarkoitetussa ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

3.

Laki

opintotukilain muuttamisesta annetun lain 17 a §:n ja 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain muuttamisesta annetun lain (4/2017) 17 a § ja 19 §:n 2 momentti seuraavasti:

Ehdotus

Voimassa oleva laki

17 a §

Opiskelijan omien tulojen tulo-rajojen tarkistaminen

Edellä 17 §:ssä säädettyjä tulo-rajaja tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta yleisen ansiotasoindeksin muutoksen mukaisesti, mutta vain, jos tulo-rajaja nousevat indeksimuutoksen johdosta. Tulo-rajajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta. Yleisen ansiotasoindeksin mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon.

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias ja asuu vanhempansa luona, sekä asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Tulot otetaan huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltävän kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on

Ehdotus

17 a §

Opiskelijan omien tulojen tulo-rajajojen tarkistaminen

Edellä 17 §:ssä säädettyjä tulo-rajajoja sekä 27 §:n 4 momentissa säädettyjä euromääriä tarkistetaan joka toinen vuosi 1 päivästä tammikuuta yleisen ansiotasoindeksin muutoksen mukaisesti, mutta vain, jos tulo-rajaja nousevat indeksimuutoksen johdosta. Tulo-rajajojen tarkistukset vastaavat kulloinkin kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä toteutunutta kahden vuoden ajanjaksona tapahtunutta muutosta. Yleisen ansiotasoindeksin mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon.

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias ja asuu vanhempansa luona, sekä opintorahaa ja asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Tulot otetaan huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltävän kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomi-

avioliitossa tai elatusvelvollinen. Jos opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi välien rikkoutumisen vuoksi erillään, vain sen vanhemman tulot otetaan huomioon, jonka luona opiskelija asuu tai on viimeksi asunut. Jos opiskelija on alle 18-vuotias ja hän on vanhempansa ja tämän uuden aviopuolison yhteisessä kodissa huollettavana, myös uuden aviopuolison tulot otetaan huomioon.

oon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen. Jos opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi välien rikkoutumisen vuoksi erillään, vain sen vanhemman tulot otetaan huomioon, jonka luona opiskelija asuu tai on viimeksi asunut. Jos opiskelija on alle 18-vuotias ja hän on vanhempansa ja tämän uuden aviopuolison yhteisessä kodissa huollettavana, myös uuden aviopuolison tulot otetaan huomioon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta
20 ____ .

4.

Laki

varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain (1503/2016) 11 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

11 §

Varhaiskasvatuksen maksun määrittämisen perusteena olevat tulot

Tulona ei oteta huomioon lapsilisää, vammaisetuksista annetun lain (570/2007) mukaista etuutta, kansaneläkelain (568/2007) mukaista lapsikorotusta, asumistukea, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito- ja tutkimuskuluja, sotilasavustusta, rintamalisää, *opintorahaa*, aikuiskoulutustukea, *opintotuen asumislisää*, toimeentulotukena maksettavaa toimintarahaa ja matkakorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista ylläpitokorvausta, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulkukorvausta, opintojen johdosta suoritettavia apurahoja ja muita vastaavia avustuksia, perhehoidon kustannusten korvauksia eikä lasten kotihoidon tukea.

Ehdotus

11 §

Varhaiskasvatuksen maksun määrittämisen perusteena olevat tulot

Tulona ei oteta huomioon lapsilisää, vammaisetuksista annetun lain (570/2007) mukaista etuutta, kansaneläkelain (568/2007) mukaista lapsikorotusta, *opintotukilain mukaista opintotukea*, asumistukea, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito- ja tutkimuskuluja, sotilasavustusta, rintamalisää, aikuiskoulutustukea, toimeentulotukena maksettavaa toimintarahaa ja matkakorvausta, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista ylläpitokorvausta, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaista kulkukorvausta, opintojen johdosta suoritettavia apurahoja ja muita vastaavia avustuksia, perhehoidon kustannusten korvauksia eikä lasten kotihoidon tukea.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 15 §:n 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1533/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

15 §

Etuoikeutetut tulot

Tuloina ei asumistukea laskettaessa oteta huomioon:

7) opintotukilain (65/1994) mukaista opintotukea opintorahaa lukuun ottamatta;

Ehdotus

15 §

Etuoikeutetut tulot

Tuloina ei asumistukea laskettaessa oteta huomioon:

7) opintotukilain (65/1994) mukaista opintotukea *tai opintorahan huoltajakorotusta* opintorahaa lukuun ottamatta;

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20*